

2.3.1. De typologie van Dutton en Golant

Deze typologie maakt een onderscheid tussen drie typen van mishandelaars, namelijk psychotische partnermishandelaars, overgeremde partnermishandelaars en cyclisch en emotioneel labiele partnermishandelaars.

2.3.1.1. De psychopathische partnermishandelaar

Bij psychopathische mishandelaars ontbreekt het geweten. Dit is het vermogen dat de mens heeft om zichzelf te straffen voor het schenden van zijn eigen normen voor gedrag. De meeste normaal gesocialiseerde mannen, die niet psychopatisch zijn, hebben schuldgevoelens wanneer zij hun vrouw slaan. Deze knagende schuldgevoelens zijn pijnlijk en dus leggen zij de schuld bij het slachtoffer of bij een externe factor als alcohol om de zelfbestrafing te neutraliseren en hun gedrag te rechtvaardigen. Psychopaten hebben echter geen last van een 'knagend geweten'. Hun hersenen functioneren niet zoals die van normale mensen wanneer ze geconfronteerd worden met emotie uitlokkende gebeurtenissen. Zo heeft onderzoek aangetoond dat hersenscans van psychopaten en 'normale' mannen verschillen vertonen. Bij de scans van psychopaten lijkt het alsof er niets gebeurt. Er is weinig hersenactiviteit, in tegenstelling tot "normale" mannen, waarbij de scans uitgebreide hersenactiviteit aantonen. Dit duidt op psychopathie en dit omvat verschillende aspecten. Zo is het voor deze mannen moeilijk om zich in te leven in de angst en de pijn van een ander of in de gevolgen van mishandeling. Er is sprake van oppervlakkige emotionele reacties en een niet realistisch toekomstscenario. Dit gaat vaak gepaard met de onbereidheid om vroegere problemen te onderzoeken en ervan te leren. Er is vaak sprake van een antisociale levensstijl, waarbij dit type van mishandelaar niet enkel gewelddadig is ten aanzien van zijn vrouw, maar ook tegenover anderen. Ook plegen zij vaak niet-gewelddadige delicten, zoals valsheid in geschriften of afpersing. Uit onderzoek van de psycholoog Neil S. Jacobson kan besloten worden dat 20% van alle mishandelaars en 50% van de antisociale persoonlijkheden vageel reageert. De inwendige reacties zijn dan koel en beheerst als zij betrokken worden in een verhitte woordendiscussie met hun partner. Er is geen autonome respons van klamme handen of een versnelde ademhaling. Hun geweld is instrumenteel en beheerst. Het zijn de 'roofvogels van het intieme geweld'.

2.3.1.2. De overgeremde mishandelaar

Overgeremde mishandelaars (30% van de mishandelaars) hebben weinig contact met hun gevoel. Hun woede wordt opgebouwd door frustratie over uitwendige gebeurtenissen en ontardt zich na lange tijd van onderhuidse spanningen in geweld. Er wordt een onderscheid gemaakt tussen twee soorten overgeremde mishandelaars, met name het actieve type en het passieve type. Het actieve type wordt gedefinieerd als een controlefreak, die de extreme behoefte heeft, om te domineren. Ze zijn angstvallig precies, perfectionistisch en overheersend. Het passieve type houdt afstand van zijn partner. Ruzies gaan vaak over het bereiken van emotioneel contact. Dit type van overgeremde mishandelaars maakt vooral gebruik van dominantie, isolering en emotionele mishandeling. Dominantie en isolering omvat gedrag waarmee de man op rigide wijze de sekserollen controleert, onderdanigheid eist en de vrouw wordt geïsoleerd van personen bij wie ze haar toevlucht kan vinden. Bij emotioneel geweld gaat het om verbale aanvallen en de afwezigheid van emotionele betrokkenheid. De bestaande sociale ondersteuning wordt ondermijnd, evenals de verbinding met de vroegere en huidige identiteit, waarbij de man streeft naar onderwerping van zijn vrouw.

2.3.1.3. De cyclisch en emotioneel labiele mishandelaar

Dit type van mishandelaars kunnen moeilijk hun gevoelens beschrijven en hebben de extreme behoefte om intimiteitsituaties onder controle te krijgen. Deze mensen voelen gevaar bij te veel nabijheid of afstand. Ze voelen zich of verlaten of verzwolgen. Ze ervaren gevoelens van jaloezie en razernij, waarbij ze het gedrag van hun partner fout interpreteren en hun partner verantwoordelijk houden voor hun eigen gevoelens van mistroostigheid. Ze stellen onmogelijke eisen aan hun partner en straffen deze voor hun onvermijdelijk falen. Vrouwen beschrijven hen vaak als een 'tweevoudige persoonlijkheid'. Thuis zijn ze vaak nors, geïrriteerd, jaloers en veranderlijk, maar naar buiten toe zijn ze vriendelijk en charmant. Het geweld is cyclisch. De man is eerst aardig en vriendelijk. Vervolgens trekt hij zich terug in zijn eigen wereld en beginnen de woordenwisselingen. Er ontstaat een obsessie en hij wordt onmogelijk en onverdraaglijk. Dit leidt tot een uitbarsting, die gevolgd wordt door ontspanning. Door deze twee gezichten worden deze mannen door buitenstaanders beschouwd als vriendelijk en rustig. Men kan zich niet voorstellen dat hij een bruto is. De vrouw wordt snel gezien als een kijvende en dominante vrouw. Het is moeilijk om het gewelddadig gedrag van dit type mishandelaar te verklaren. Er kan wel verwezen worden naar traumatische ervaringen in de kindertijd, waarbij drie bronnen belangrijk zijn, namelijk beschaamd gemaakt worden door de vader, een onveilige hechting aan de moeder en de rechtstreekse ervaring van geweld in het ouderlijk gezin. Beschamen en op onverwachte momenten straffen, ondermijnt de positieve identiteit van het kind. Dit heeft gevolgen voor het gevoel van zelfwaarde van de man en leidt tot het onvermogen om de ander te vertrouwen, tot waanachtige jaloezie en stemmingscycli. Dit wordt de gewelddadige persoonlijkheid genoemd. Ze hebben de behoefte om hun partner te beschamen en te vernederen om hun eigen schaamte en vernedering uit te wissen.

2.3.2. De typologie van Van Outsem

Bij deze typologie wordt een onderscheid gemaakt tussen verslaafde plegers, getraumatiseerde plegers, impulsieve-machteloze plegers, psychotisch of dillusionele plegers, antisociale plegers, sadistische plegers, extreem jaloerse en bezitterige plegers, habitueel gewelddadige of agressieve plegers en cultuur defensieve plegers.

2.3.2.1. De verslaafde pleger

Verslaafde plegers vertonen een problematisch gebruik van alcohol, drugs of anabolica. Gewelddadig gedrag treedt op door de intoxicatie en door de effecten van de ingenomen middelen op lange termijn.

2.3.2.2. De getraumatiseerde pleger

Getraumatiseerde plegers hebben meestal een manifeste posttraumatische stressstoornis, waarbij gewelddadig gedrag zich voordoet in het kader van dit posttraumatisch psychopathologisch beeld. Zo kan het gaan om woedeaanvallen als gevolg van een posttraumatische stressstoornis of om een agressieve reactie als gevolg van een associatie met een ervaren trauma.

2.3.2.3. De impulsieve- machteloze pleger

Impulsieve-machteloze plegers hebben een groot gebrek aan sociale vaardigheden en ze hebben het moeilijk met conflicthantering. Er is sprake van een gebrekkige impulscontrole. Gewelddadig gedrag treedt op als een inadequate poging om conflicten uit te praten. De pleger kent geen goede adequate alternatieven voor zijn gewelddadige gedrag.

2.3.2.4. De psychotische of dillusionele pleger

Psychotische en dillusionele plegers lijden aan een manifest psychotisch of dillusioneel

psychopathologisch beeld, zoals schizofrenie, reactieve psychose, paranoïde of een persoonlijkheidsstoornis. Gewelddadig gedrag treedt op als een resultaat van denkprocessen, waarbij er sprake is van een zeer gebrekkige realiteitstoetsing of van een bizarre structuur van deze processen.

2.3.2.5. De antisociale pleger

Antisociale plegers lijden aan een antisociale persoonlijkheidsstoornis of hebben een persoonlijkheidsstructuur, die gekenmerkt wordt door sterke antisociale trekken. Geweld treedt dan op als gevolg van een slecht ontwikkelde gewetensfunctie en van een groot gebrek aan empathisch vermogen. Het doel van het gewelddadige gedrag is meestal eigen gewin en het bevestigen van de eigen dominantie over een ander.

2.3.2.6. De sadistische pleger

Sadistische plegers hebben de ziekelijke behoefte om anderen pijn te doen en schade te berokkenen. Hierdoor ervaren zij plezierige gevoelens. Gewelddadig gedrag fungeert als middel om deze ziekelijke behoefte te bevredigen. Ze kunnen eveneens antisociale persoonlijkheidskenmerken vertonen, maar ze lijden meestal niet aan een antisociale persoonlijkheidsstoornis. De plegers, die verslaafd zijn aan gewelddadig gedrag, vallen ook onder deze categorie.

2.3.2.7. De extreem jaloerse en bezitterige pleger

Extreem jaloerse en bezitterige plegers hebben een negatief zelfbeeld en weinig zelfvertrouwen. Zij bezitten een zwak ego en beschikken over afhankelijke persoonlijkheidsstructuren. Ze voelen zich erg afhankelijk van hun partner en zij hebben een sterke angst om deze partner te verliezen. Gewelddadig gedrag treedt op als middel om de partner te dwingen bij hen te blijven en te voorkomen dat deze hen verlaat.⁹⁸

2.3.2.8. De habitueel gewelddadige en agressieve pleger

Bij de habitueel gewelddadige en agressieve pleger is er sprake van agressie en geweld als gegeneraliseerd sociaal gedrag. In veel gevallen gaat het hierbij om een aangeleerd gedragspatroon. Er wordt dan ook een multi-problematische levensgeschiedenis gevonden met meestal uiterst beperkte hechtingsmogelijkheden in de eigen opvoedingssituatie. Gewelddadig gedrag treedt zowel functioneel als habitueel op. In veel gevallen wordt gewelddadig gedrag door deze plegers als een overlevingsstrategie beschouwd.

2.3.2.9. De cultuur defensieve pleger

De cultuur defensieve plegers zijn meestal allochtoon. Ze kunnen ook autochtoon zijn met een zeer traditionele, conservatieve levenshouding. Dit heeft dan vooral betrekking op mannelijke en vrouwelijke rolpatronen. Gewelddadig gedrag treedt op als middel om te voorkomen dat de partner een meer vrije of moderne levenshouding aanneemt dan de pleger wenst.